

VAS-ÉS FÉMMUNKÁS

Előfizetési ára

Egész évre 60 Lei, félévre 30 Lei,
negyed évre 15 L, egyes szám 5 L

A Romániai Vas-, Fém- és Vegyipari
Munkások Országos Szövetségének
Hivatalos Közlönye.
Megjelenik minden hó 1-én

Szerkesztőség és kladóhivatal:

Cluj—Kolozsvar, Strada Memorandu-
lui 21. szám (volt Unió-utca) Redout.

A reakció munkaszabadsága

Ez is a háboru utáni idők prostituáltja, mely a szabadság szüz köntösét ölti magára, hogy minél tetszetősebb és vonzóbb legyen.

Azelőtt a munka szabadságáról legfeljebb polgári humanisták elmélkedtek és szocialista apostolok harcoltak érte. A nagy történelmi események hullámvéréseiből azonban ez is a partra — még pedig a reakció partjára — evezett és ma már szalonképessé lett.

Nem kell immár sem elmélkedni fellette, sem harcolni érte, hiszen a reakció kisajátította, a reakció szentté avatta, a reakció törvénybe iktatta.

Igen. Annyira a szívükön viselik kapitalista urék a munka szabadságát, hogy még törvénybe is iktatták és az a „hires“ Tranku-féle törvény ezeket mondja róla: „A törvények és fennálló szabályzatok, valamint a jelen törvény határain belül, mindenki javára biztosítatik a tetszése szerinti, szabad munkálkodás joga“. Hát ez az, kérem! Tetszik érteni?! A szabadmunkálkodás joga biztosított, de csak a határokon belül. Hogy ezek a határok olyan szűkek, mint a „katzer“, hogy a benne levő munkás meg sem mozdulhat, mert azonnal husába vágnak a militarizálás szuronyhegyei, ez már aztán a kapitalisták büvészkezeére vall, akik a munkaszabadság paragrafusaiából a bilincseket húzzák elő.

Két és féléve már annak, hogy ez a törvény a gyakorlati életbe ment át. Épp elég idő arra, hogy belőle a tanulságokat levonhassuk. És ezek a tanulságok a munkásságra nézve fájdalmasak. A kapitalista-reakció által alkotott törvényekről nem várhatjuk ugyan, hogy a munkásság érdekeit védjék, de azt igen, hogy emberiesen kezeltesse és ne úgy, hogy a munkásság legszenyebb jogai ellen használtassanak fel még rosszabbul, mint amilyenek.

Pedig éppen ez az, amit minduntalan tapasztalni kénytelenek vagyunk. Az utóbbi időben különösen az a szokás kezd a jog és törvény fölé emelkedni, hogy még az olyan üzemeknél előforduló bérmozgalmaknál is, melyek nem esnek az Art. 16. alá, vagyis amelyekben a sztrájkjog biztosítva van törvény szerint, nem lehet bérmozgalmat

lefolytatni, mert a kapitalista urak, kitűnő összeköttetések alapján, azonnal az üzemek militarizálását rendeltetik el. Ez az eset történt meg legutóbb Szatmáron is, ahol az Unio-gyár igazgatójának, Szabó Jenő urnak csak egy bukaresti újfába került és zsebében a militarizálási paranccsal jött vissza, mellyel a munkásokra erőszakolta az akkord-béreket.

Ime, a sok közül egy példa, a munka szabadságáról.

A kérdés, amely ezen esettel kapcsolatban felvetődik, ez: van-e törvény, vagy nincs? Ha van, ez csak Lakatos Jánosra kötelező-e csak, vagy pedig Kapitalista Gyalázatosra is?

Ha csak a munkásnak szól, akkor tessék azt is kitüntetni a törvényben, mert különben a „tudatlan“ proli azt gondolhatja, hogy a törvény egyformán kötelező a munkügyi inspektorra épp úgy, mint a Kapitalista Gyalázatosra, valamint ő reá.

Ami pedig a munkaszabadságot illeti, erről is beszéljünk egy kissé. Ott, ahol bármilyen címen és bármilyen eszközzel a munkást munkára kötelezzék, ott hazugság a munka szabadsága és inkább a munka jobbágysága uralkodik. A munka szabadsága azt jelenti, hogy a munkás ott és annyiért vállal munkát, ahol és amennyiért ő akar. Ebben nem korlátozhatja senki. Ha a szatmári munkás nem akar ott dolgozni, joga van, elmehet a világ bármelyik részében lakó bármelyik munkáltatóhoz. Ez a munka szabadsága.

De bármelyik munkást is kényszereszközökkel arra kényszeríteni, hogy ő annál a munkáltatónál dolgozzon, amelyiknél nem akar, ez nem szabadság, hanem az attól való megfosztása a munkásnak.

És éppen ezért, mi a hamisítatlan munkaszabadság nevében tiltakozunk azon rendszer ellen, mellyel a munka szabadságát igazi lényegétől megfosztják.

Felhívjuk szaktársainkat, hogy bérmozgalmak miatt a következő helyeket szigoruan kerüljék: Brassó, Nagyszeben, Szatmár, Nagyvárad, Marosvásárhely és Temesvár. — Munkanélküliség miatt Cluj és Arad.

Beadványt terjesztettünk a munkaügyi miniszter elé!

Az ország minden részéből naponta érkező panaszok arra készítették szövetségünket, hogy terjedelmes beadványban ismertessük az ország vas-munkásainak sérelmeit az illetékes miniszterrel. Elsősorban a sätmari vas-munkásokkal történt visszaélésekre hívtuk fel a miniszter figyelmét és ezzel kapcsolatban az oradea-marei Pascu-féle vagonjavító esetét. Ugyanis Sätmáron még az olyan üzemet is köztüzemnek minősítették, ahol csak egy-negyedrészben termelnek az államnak, illetve a vasút részére, azaz ilyen üzemeket is kötelező döntőbíróóság alá vontak. Oradea-Maren pedig a Pascu vagonjavító, konfliktusa alkalmával a döntőbíróóságot kérő munkások kérése dacára, a munkaadó utasította vissza, hogy az ügy döntőbíróóság elé ne kerüljön. A külföldi munkások zaklatása a Schiennél Brasovban, a Riegernél és Schiebnél Sibiuban, valamint Turdán az üveggyárnál következik sorra. A Cluji ortopéd-műhely nyomoráról is szó van, ahol a döntőbíróóság béremelést adott, tekintettel a drágaságra, de a munkások munkaideje 8 órától 6 órára lett leszállítva az üzemben és így a munkások most még kevesebbet keresnek, mint a döntés előtt és ezen kevesebb keresetüket is 3—4 hónapban egyszer kapják meg utólagosan. Maga a munkaügyi miniszter, mint döntőbíróósági elnök úgy döntött, hogy a Lónyai kincstári bányáknál a munkások azon középfizetéseket kapják, mint a „Petrosen“-társulat munkásai, de ezen döntés dacára, ma sem keresnek megközelítőleg sem úgy Lónyán, mint Petroseniben, pedig a petroseni keresetek is csak arra valók, hogy a munkások éhen ne haljanak.

Cugir, Hunedoara (Vajdahunyad) és a baia-marei vasbányák tühetetlen helyzetét is a miniszter elé terjesztettük, ahol a munkásság nyomora leírhatatlan.

Beadványunkat a központi titkárság egy küldöttséggel személyesen adta a munkaügyi miniszter kezébe, hogy orvoslást találjon a sérelmekre. Várjuk az orvoslást, amit nem szavakban és ígéretekben, hanem a gyakorlati életben, a viszonyok javulásában szeretnénk tapasztalni.

Az aradi rabszolgatelepről

Panaszos levelet kaptunk Aradról, melyben az „Astra vaggongyár” munkamenetéről és öntudatlan munkásairól mondja el megkapó tárgyilagossággal véleményét egy öntudatos szaktársunk. E levél *intő példa* kell legyen minden akkord és tulóra hősnek, valamint azoknak, akiket ezideig szervezetségük megvédett e rendszer kizsákmányoló hatalmától. De beszéljen a levél:

Az októberi mozgalom letörése után 3, illetve 4 hétre a vaggongyári géposztály esztergályos művezetője, a munka kiadása közben kijelenti a szaktársaknak, hogy ez a munka már darabszámra lesz fizetve. A szaktársak hallgatnak és szónélkül fognak a munkához — gondolják inkább akkordba, mint a nagyszabeni Só utcai épületben és megkezdődik a munka, pereg a forgács, zakatol, recseg, ropog a gép, egy roppanás és eltörik a kés. Hiába, akkordba dolgozunk, elvégre nem megvetendő ár 16—18 lei egy csapszegért. Lehet rajta keresni... egy pillanatra megáll és a törött kés helyett mást vesz elő a szekrényből. Ismét megy a munka tovább, elérkezik a csütörtök, nehezen várja a 4 órát, mert hát most akkordban dolgozik és nem veszíthet egy percet sem, most ahány csapszeg, annyi 16 lei. Végre eljön a 4 óra, izgatottan hallgatja a nevé, örömtelt arccal seperi markába a pénzt. Megelégedetten mondja hozzá hasonló szaktársainak: „hogya akartam volna, hát többet is kereshettem volna”. Az, hogy több szaktársának a fizetéssel együtt a könyvet is kiadták, nem fontos, ez nem is érdekli, mert öntudatlan és kapzsi pénzvágánál fogva nem gondolja, hogy ez éppen az ő és még hozzá hasonló szaktársai többtermeléséből adódik. Ez így megy tovább, hétről-hétre azzal a különbséggel, hogy az akkordárak leapadtak. A munkanélkülieg száma szaporodik állandóan, míg végre sikerült visszaesni az októberi fizetési szintre, illetve 670 leire. Most kezdődik a tulórázás, hogy a levont akkordbéréket tulórázással keressék meg. Ismerve a szaktársak eddig tanúsított erkölcsi magatartását, nem fogják kétszer se mondatni maguknak, sőt mi több, ők maguk keresik az alkalmat, hogy tulórázhasanak s eképp elérhessék a 850—900 lei heti keresetet, míg a gyáros ismét le nem szállítja az akkordárakat.

A tulórázásra jellemző a rugókovácsok esete. Ezek a szaktársak még mozgalom előtt megkezdték a heti 6—8 órás tulórázást azon raffinált kifogással, hogy ez a „többi munkások érdekében való”. A mozgalom után pedig valósággal felháborító, hogy hetenként 16—20 órát dolgoznak akkor, amikor 30 és 40-es turnusokban mondanak fel ugyanabban a műhely-

ben dolgozó munkásoknak. A telhetetlen papzsákok még 1200 leinél is többet akartak keresni. Itt aztán elszakadt a rugókovácsok primásának a hurja s azóta akkordban dolgoznak. Mivel hogy így megjárták, elővették a nagybögöt, mert hát csakugyan nem érdemes 800—900 leiért hetenként 75—80 órát dolgozni s hozzá még el is bocsátottak többeket közülük. Annak idején, dacára a figyelmeztetésnek, nem akarták megérteni, hogy hova fog vezetni a tulórázás! Most aztán önmagukon tapasztalhatják. Ugyanez áll a villamososztály munkásaira nézve, azzal a különbséggel, hogy ott még órabérben dolgoznak és miután üzemvillanyosok, ha valamelyik szaktárs felelősségre vonja az egyiket, azonnal az össz-munkásság érdekére való hivatkozással hárit magáról mindent el. Annyira betrenirozták magukat, hogy a közel mullig a tulórázások rekordját birták 30 tulórával.

Ezt azonban ma már felülmutta az Astra-művek motoros osztályában dolgozó repülő munkások buzgósága, akik minden áron hívei a többtermelésnek és így a munkanélküliség többtermeléséből is kiveszik a reájuk eső részt. Ezek a munkások vas- és famunkások, az előbbi hangsúlyozom azért, hogy netalán szakmai sovinizmust lássanak egyesek e cikkben. Előttünk egyforma elbírálás alá esnek szakmák. A tulórázások magassági rekordjában is együtt osztoznak, mert a közös munkájuk *szakmaközileg lett megviva*. Hála a szaktársak és elvtársak hősies magatartásának, 38 tulórával Európában elérték a legmagasabb rekordot.

Ezek a szaktársak és elvtársak ugyanugy, mint a rugókovácsok, tudatosan készílik elő a tulórázásokat. Egyenként el-el mennek a művezetőnek tudomására adni hízegő és körülmenyes szavakkal, hogy hát bizony neki volna munkája 8 óra után is, mert ha ez még ma nem lenne befejezve, ugy az asztalos reggel nem tud munkába kezdeni, viszont az asztalos meg a lakatosra hivatkozik.

Hiába való volt ezeknek a szaktársaknak minden figyelmeztetés. Hisszük azonban, hogy amikor ők is azon sorsra jutnak, hogy az 1300 lei dacára a tulórázásoknak, le fognak apadni ugy, mint a rugókovácsoknál, észretérnek. Nehogy abban az illuzióban ringassák magukat, hogy repülőgépet nem lehet akkordban csinálni. A tőke egészen jól tudja, hogy az akkordmunka, ha nem is jobb a tulórai munkánál, de legalább is 100 százalékkal olcsóbb. A rugókovácsok is azt hitték, hogy a rugót nem lehet akkordban termelni és ma már látják, hogy igen is lehet. Egész biztos, hogy így fog járni valamennyi

bélpoklós osztály, ha a szaktársak továbbra is így gondolkoznak. További tényeket nem akarok felsorolni.

Szaktársak, a 8 órás munkaidőt a kapitalisták októberben még nem tudták megdönteni — bizonyítja ezt az, hogy magában az Astrában még ma is vannak osztályok, ahol órabér mellett dolgoznak 8 órát és nem tulóráznak, nem szólva a külső üzemekről, ahol csakis így dolgoznak, de igenis megfogja dönteni a szaktársaknak az öntudatlan cselekedete akkor, amikor keresik az alkalmat a tulórázásra és az akkordmunkára. A tények bizonyítják, hogy az ilyen többkereset ideiglenes, ugyszólván pillanatnyi.

Hogy ez így van, bizonyítja a gyáros következő és visszavont ígérete. Az októberi mozgalom után megadta a 14 lei órabért, de mert tudta, hogy a munkásság többet igényel, felszólította az egyes műhelyek munkásait, hogy tekintettel a drágaságra, tulórázzanak. Csaléteklül még százalékot is fizetett. Nem kellett kétszer sem mondan, a munkásság öntudatlanabb része kapva-kapott rajta és minden további nélkül tulórázott. Ravasz róka módjára leste ezt a tőkés és alig egy pár hétre az akkordot tényleg is bevezette és ezzel el is érte célját, mert az órabérben dolgozók keresték az alkalmat, hogy minél több tulórárt csinálhasanak. Természetes, hogy eleinte többet is kerestek, habár kellemetlen volt is este 10—12 óráig dolgozni. Hiába, pénz és pénz kellett mindenkinek. Az akkordban dolgozó munkások iparkodtak, hogy 8 órás munka mellett lehetőleg megkeressék azt, amit a tulórázó munkás 10—12 óra alatt megkeres. Így érték el a tulórázások európai rekordját.

Nem gondolnak a szaktársak arra, hogy a 8 órás munkaidőért sok-sok munkásvér hullott, amíg bevezette lett, arra sem, hogy az Astra-gyár ma már csak 1300 munkással dolgozik 3000 helyett. Az 1700 munkanélkülivé vált munkás, kiknek nemcsak azt kell elviselni, hogy mint egyének nyomorognak, hanem még azt is, hogy gyermekei egymás kezéből veszik ki az utolsó darab kenyeret.

Igen, én megtudom érteni azokat az embereket, akik undorral fordítják el fejüket tőlük esetleges találkozásokról, mert az ők öntudatlanságából kifolyólag váltak munkanélkülivé. Hogy aztán a tőkének mi haszna van ebből, azt mi nagyon jól tudjuk. Nem kívánok e cikkben az akkordmunka boncolgatásával bővebben foglalkozni, azt hiszem, hogy amikor a tulórázásokból származó munka nem felel meg sem tartósságra sem pedig egyébként a rendes 8 órás munkaidő alatt termelt iparcikknek ugyanakkor megdől az akkord ügye is. Ki meri azt állítani, hogy 36 óra fizikai munkában egy ember ugyan-

abban az ütemben és ugyanolyan jól is dolgozik? A 8 órai fizikai munkaidő éppen elég ahhoz, hogy a munkás termelőképességéből annyit elraboljon, melynek a pótlására feltétlen 16 órára van szüksége még akkor is, ha a létminimum nemcsak a kenyér árát fedezné.

Ezt a tényt maga a külföldi demokratikusabb államok kapitalistái is elismerték akkor, amikor a nyolc órai munkaidőt törvénybe iktatták.

Nem hiszem és nem hiheti senki sem, hogy az állandóan túlórázó munkás hasznos és jó munkát tudjon előállítani. Még csak gondolkozni sem tud normálisan. A megfeszített túlmunkaidőben már nem termel a munkás, néz, de nem lát, keres valamit és nem találja, ha /letesz valamit, otffelejti, azaz hasonlít az alvajárához és végeredményben elalszik a munkája mellett és így jön el a reggel. Dolgozott is, nem is és rosszul is, ezt azonban a tőkés nem fogja megmondani, hanem majd egy pár hónap múlva a gyárba visszaözönlő vasuti kocsik fogják bebizonyítani. Ez nem lehet államérv, ellenben a tőkésnek az érdeke.

Azok a munkások, akik nem érzik magukat találva e levél tartalmában, ne vegyék magukra, tehát tisztelet a kivételnek.

Kelt Arad, 1923 május 17. *Aláírás.*

Petrozsényi vagonjavító. Mintegy 30 vasmunkást foglalkoztat a petrozsényi vagonjavító cég, hogy milyen munkaviszonyok mellett, azt bárki elképzelheti, ha tudja, hogy a munkások szervezetelességükből kifolyólag maguk kérték a napi 10 órai munkaidőt, hogy így többet kereshessenek. Egyrésztük megunta a nyomorbérek mellett a hajcsárok basáskodását és szervezkedni akart. Egy Pekár Aurél nevű vasmunkásnak adtak beiratkozásra és tagkönyvre pénzt, dacára hogy a helységben rendes vasmunkás csoport van, ahova személyesen is beiratkozhattak volna. Az illető kihasználva a jóhiszeműséget, elmulatta a pénzt, később pedig tovább állott, hogy máshol folytassa a hiszékeny s szervezeten munkások becsapását. Ezen üzemből éhbérért robotoló szaktársaink példát vehetnek a szervezett munkásokat foglalkoztató üzemek munkaviszonyairól és helyzetéről, hogy maguk is hasonló helyzetet igyekezzenek teremteni. Szervezkedjenek még most, míg nem késő, mert később már nehezebb lesz a nagy fizetéskülönbözetet és az időközben nagyon elmaradt munkaviszonyokat rendezni.

Arányosodó bérrendszer

Gazdasági életünk hanyatlásának nemcsak tüneteit látjuk nap-nap után, hanem súlyos következményeit is mind fokozottabb mértékben érezzük. Hogy ennek nem annyira a nemzetközi gazdasági helyzet az okozója, mint inkább az elhibázott gazdasági politikánk, ezt igazolja az a két körülmény, hogy először az európai államok között drágaság tekintetében Románia az ötödik helyen áll, másodsor, hogy a győztes államok között az egyetlen, melyben a drágaság a békebeli helyzettel szemben hihetetlen arányokat öltött.

A romániai áremelkedés hivatalos indexstatisztikája szerint az 1922. év végén 2017-re emelkedett a drágaság, ha az 1914. évi állapotot 100-al jelezzük. Az utóbbi hónapokban pedig ez a szám még sokkal magassabbra szökött fel.

Mint hogy ezen a téren nemcsak javulás nem mutatkozik, hanem állandó rosszabbodás, hiszen az utóbbi egy hét alatt lett két legfontosabb élelmiszer (kenyér, hus) 30 százalékkal drágább, ez a helyzet a munkásságot legélésebb létfenntartásában támadja meg.

A gazdasági helyzetnek ilyen módon való kialakulása önként felveti a kérdést, mitévő legyen a munkásság e drágasággal szemben, milyen álláspontot foglaljanak el a szakszervezetek, hogy a munkásság életszínvonalának feltartóztatlan süllyedését meggátolják? Ezzel a kérdéssel kívánunk e cikk keretében foglalkozni.

A szakszervezetek előtt e kérdésben két követendő út nyílik és ezért e kérdésnek lényege az, hogy a két út közül melyik az, amelyet mint olyant kell követnie, mely a kitűzött célhoz el is vezet:

A drágaság elleni küzdelemnek utjai:
a) közvetlen harc a drágaság ellen,
b) a munkabéreknek, a drágaság fokozásával való felemeléséért folyó harc, vagyis az *arányosodó bérrendszer*.

A romániai viszonylatokat tekintve, a közvetlen harc a drágaság ellen meddő küzdelem, egyrészt azért, mert amint megemlítettem, ez a kormány rossz gazdasági-politikájának is következménye, másrészt, mert a mai reakció éppen azért, mert léte függ a drágaság eloldósításától, feltétlenül azokat támogatná a munkásság akcióival szemben.

A drágaság megszűnésének, illetve gátvetésének zsilipe csakis ez lehetne: a legradikálisabb ármaximálást a termelőnél megkezdeni és azt végig folytatni mindazokon a közvetett szerveken keresztül, melyeken az árucikk keresztül megy, míg a fogyasztóhoz ér.

Ennek komoly keresztülvitelét azonban ettől a kormányzati rendszertől egyáltalán nem lehet várni, hiszen a termelők éppen azért *támogatói*, mert

szabadon zsarolhatják ki a fogyasztókat. A másik az lenne: szigorúan eltiltani a bankokat az élelmi- és egyéb szükségleti cikkekkel való üzelmektől. A bankok ugyanis a háborus évek óta teljesen megváltoztatták a régebbi üzletkörüket. Míg ezelőtt csak pénztranszakkciókkal foglalkoztak, ma legkedvesebb üzletük az élelmiszer- és egyéb szükségleti cikkekkel való üzérkedés, amely busás hasznot hajt. Ettől a kormányzati rendszertől, melynek érdekkörébe ezek a bankok többnyire tartoznak, ennél fogva megint nem lehet elvárni és elhinni, hogy ezeknek az üzelmeknek véget velnek.

A többi sok egyéb körülmény felsorolása ezek után már nem is fontos. Fenti tények tehát azt bizonyítják, hogy a másik utat kell követnünk, azt, amely az *arányosodó bérrendszerhez* vezet.

Ez a módszer ma már el van fogadva Európa legtöbb állambeli szakszervezeti mozgalmában. Igaz, hogy a körülötte folyó vita nem szűnt meg, az ellene és a mellette kardoskodók hatalmas érveket és ellenérveket sorakoztatnak fel. Mint minden módszernek, tagadhatatlan, hogy ennek is meg vannak úgy az előnyei, mint a hátrányai, minthogy azonban az erőviszonyok a mai gazdasági helyzet gyökeres megváltoztatását lehetetlenné teszik, a munkásság életszínvonalának további süllyedését pedig meg kell akadályozni, ennél fogva a nagy vita mégis csak azok javára dőlt el, kik az arányosodó bérrendszert tartják ama eszköznek, mely a bajokat — nem fogja és tudja megszüntetni —, de nagy mértékben javítani igen és hogy a gyakorlatban bevált, ezt igazolja az, hogy több államban a munkásság ezért a rendszerért harcol és több helyen már is kiharcolta.

Mi a lényege az arányosodó bérrendszernek?

Az, hogy a drágaság emelkedésének arányában a bérek is emelkedjenek, minden előzetes sztrájk, vagy harc nélkül. Vagyis a megkötendő kollektív-szerződésben biztosítani kell a munkásság ezen jogát és azután megállapított időközökben a bér succesive emelkedik.

A módszernél három igen fontos kérdést kell szemelőtt tartani, mert ez dönti el tulajdonképpen az egész rendszer lényegét. Még pedig igen fontos annak megállapítása, hogy:

- a) a drágaság emelkedése milyen időközökben állapíttassék meg,
- b) a bérek emelkedése milyen százalékos arányban legyen a drágasággal szemben,
- c) a béremelés milyen alapon történjen,
- d) a szükségleti cikkek, vagy az

életstandard vételessék-e a drágasági index alapjául?

Ha tekintetbe vesszük a mai gazdasági helyzetet, feltétlenül az a kívánatos, hogy a drágasági index legalább négyhetenként állapíttassék meg.

A béremelés egyenlő arányu legyen a drágaság emelkedésével.

Hogy az alpbér megfelelő nagysága legyen.

Hogy az index nem a szükségleti cikkek, hanem az életstandard alapján állapíttassék meg.

A két utóbbi kérdéssel, rendkívüli fontosságánál fogva, bővebben kell foglalkoznunk.

Az egész kérdés jó vagy rossz voltát az dönti el, milyen az alpbér nagysága, minthogy a százalékos emelkedés ez alapon történik. — Egy kis példa érthetővé teszi a dolgot. Ha egy munkás életstandardja megkövetel 3000 lei havi keresetet, de csak 2000 lei keresete van, akkor úgy alakul ki a helyzet, ha tegyük fel 15 százalékkal emelkedett a drágaság:

Az életstandardra kell $3000 + 15\%$ emelkedés . . . 3450 — L.
Ezzel szemben, ha keresete $2000 + 15\%$ emelkedés . . . 2300 — L.

tehát a drágaság emelkedése utáni béremelés semmivel sem járul hozzá az életstandard megjavításához.

Az indexrendszer alapjául azért kell az életstandardot venni szemben a szükségleti cikkek indexével, mert az utóbbi nem tükrözi hűen vissza a drágaság és a megélhetés viszonyát. Az életstandard indexe a tudományos alapon megállapított szükségleti cikkek azon mennyiségét is foglalja magában, mely a megélhetéshez feltétlenül kell, ami lényegesen különbözik az egyszerű árfelvételtől.

Van azonban még egy kérdés, hogy az esetleg beálló olcsóbbodásnál mi történjék, ezzel a kérdéssel majd jövő számunkban fogunk foglalkozni. (h.)

Felfuvalkodott ur. Petroseniben van egy Stráncki Arthur nevű vasmunkás, akit a bányatársaság holmi irodai munkára alkalmazott. Ez az ur azt hiszi, hogy most már fent van az uborkafán és reája megalázó az eddigi szaktársaival való közösség. Nem csodálkozunk rajta, hogy így gondolkozik, mert abbéli ténykedése, ahogy a szervezettől megszabadulni akart, korlátoltságra vall. Valószínűleg a sajkukac is azt hiszi, hogy sajtból áll az egész világ. Stráncki ur pedig úgy gondolja, hogy a műhelypadnak végleg bucsut mondott. De csalódik, mert találkozik még vele a szervezett munkásság, korántsem az igazgatói székben, ahová párnapi irnokoskodása után máris képzelet magát, hanem ott, ahová az ilyen egyének rendszerint jutni szoktak.

Az ó-romániai munkásság is öntudatra ébred

A mult számunkban rámutattunk arra, hogy az újjászervezett szakszervezeti mozgalom O-Romániában is kezd meg erősödni. Arányosan az erősödéssel az igények is fokozódnak a munkaviszonyok és fizetések javítása érdekében.

Bukarestben szövetségünknek a következő öt csoportja van: vasmunkás-, vegyipari-, gáz-, közüzemi- és ujabban az arzenál- és lőporgyári munkások csoportjai. Mindezen csoportok az év folyamán fizetésemeléssel kollektív-szerződéseket kötöttek. A Wolf-gépgyár munkásai 25 százalékos fizetésemelést kaptak, hasonlóképpen a mérleggyár és a Lemaître-gépgyár munkásai is fizetésemelésben részesültek.

A vegyipari munkások a Phönix-gyárban, a közüzemi- és gázgyári munkások nehéz harcok után 35—40 százalékos fizetésemelésben részesültek az új kollektív-szerződések alapján.

Galacon két csoportja van szövetségünknek: a vasas- és vegyipari csoportok. Dacára az új szervezethez, máris számottevő eredményeket biztosítottak a kollektív-szerződésben.

A vegyipari munkások többsége nőmunkás és ennek dacára Galacon a legjobb szerződést sikerült kötniök. A vasmunkások is megmozdultak a „Fernik” gépgyárban, 80 százalékos fizetésemelést kérve jelenlegi béreikre.

Lapunk zártakor értesülünk, hogy eddig 35 százalékos fizetésemelést ajánl a munkáltató, míg a munkásság az eredeti követelése mellett kész harcba is menni, ha az teljesítve nem lenne a munkaadó által.

Brailában 2500-nál több vasmunkás van és ennek dacára az ottani csoportunknak csak alig 100 tagja van. A rossz szervezethez eredménye, hogy a leggyalázatosabb munkafeltételek és fizetések itt vannak. Ugy látszik, hogy utóbbi időben a türethetetlen helyzet az itteni munkásságot is a szervezetbe kényszeríti.

Turn-Severinben csoportunk napról napra erősödik. A hajógyári munkások jelenleg az akkord- és prémium-rendszer eltörléséért küzdenek.

Craiovában még folyó év január havában megalakult a vasmunkásnk csoportja, de a helybeli járásbírószág különféle indokok alapján ezideig vonakodott a csoportot hivatalosan elismerni. Legutóbb visszautasította az iratokat, amely visszautasítást a csoport vezetősége a törvényszékhez felebezett meg. Ezen akadályok dacára is igen nehéz harcot vívtak szaktársaink a munkaadóikkal. Az eredmény 30 százalékos fizetésemelés.

Broziban a vegyipari csoportunkat az ottani üvegyár munkásai megalakították Mirescu titkár szaktárs közre-

működésével, aki a ploesti járásbírószágnál a csoport elismertetése végett a kellő lépéseket megtette. — Az utóbbi időben az ókirályságbeli szaktársaink is kezdik belátni, hogy gazdasági helyzetük javulását csakis a komoly alapokra fektetett szakszervezeti mozgalomtól várhatják és nem a nagyhangu, de semmi eredményt felmutatni nem tudó frázispolitikától.

Kezdetnek ez is elég és reméljük, hogy szervezeteink a közeljövőben fejlődésnek indulnak az egész vonalon.

Lapzártakor

Lapzártakor értesülünk, hogy a nagyváradi Imberus és Pascu vagonjavító műhely munkásainak sztrájkja véget ért. Az eredményről részletesen a következő lapszámunkban fogunk beszámolni. A sztrájktorok névsorát már most közöljük, hogy szaktársaink tudomást szerezzenek a gyászos alakokról: Róna Dávid lakatos, kp. szám 17922, Bileksz Dezső lakatos, kp. szám 13768, Smilovics Károly lakatos, kp. szám 25653, Bulbuk Gyula lakatos, kp. szám 17876, Perecsényi Márton lakatos, kp. szám 22279, Lusztig Bernát kovács, kp. szám 21132. A következők szervezetenl Jánosok voltak, akiket a vidékről toboroztak össze: ifj. Bodnár Mihály lakatos, id. Bodnár Mihály segédm., Székely László lakatos, Szabó János lakatos, Schiel István kovács, Szabó Ferenc lakatos, Thurzó Lajos lakatos, Jakab Sándor lakatos, Mihálik Sándor lakatos, Zedler Gyula lakatos, Gérodes György lakatos, Csukás Flórián lakatos, Gróf Rudolf lakatos, Klein Antal asztalos, Grosz Lajos asztalos, Kiss Gyula asztalos, Veres Ferenc asztalos, Szabó Imre asztalos, Szabó József és Janaki László festők, Khoner Emil, Klein Andor, Nagy Mihály, Bartha Gábor és Boros János segédmunkások.

Szintén lapzártakor értesülünk, hogy Brassóban a bértárgyalások még meg sem kezdődtek jóformán, máris a Schiel-gépgyár igazgatósága a szigurancaival megkezdte az üldöztetést. Így Mánta Athanase és Igyártó Dezső szaktársainkat a sziguranca letartóztatta és szülőhelyükre toloncolta. Továbbá még más két vezetőszaktársainkat is elbocsájtotta az igazgatóság. Schiel igazgató ur ugylátszik semmivel sem különb a többi kapitalista társainál. Sziguranca, börtön, szurony és militarizálás, ilyen eszközökkel akarják a bérkérdéseket elintézni. Igazán méltó eszköz hozzájuk.

Felhívjuk szaktársainkat, hogy Brassó szigoruan kerüljék, mert valószínű: erős harcok várnak Brassó munkásságára.

Valami a vagonjavítókról

Ipari viszonyainkat semmi sem jellemzi jobban, mint a gombamódra szaporodó vagonjavító műhelyek viszonyai. Minden épeszü ember tudja, hogy az ilyen 20—30 munkást foglalkoztató ókori és ócska vasba való gépekkel felszerelt üzem sokkal drágábban és rosszabb munkát termel, mint egy modern nagyüzem. Hogy ezek a kinzótelepek a technikai elmaradottságukat valamivel behozzák, a munkásaik munkarejét zsákmányolják ki hihetetlen módon. Így van ez az ország minden ugynevezett vagonjavítójában, amelyek még a modern követelményeknek megfelelő sinszeget sem tudnának előállítani, nem beszélve arról, hogy a sátoroscigányok által készített főzőüstöt sem tudnák elkészíteni. Pedig a sátorosok sem dicsekedhetnek valami tökéletes szerzőmokkal és ebből el lehet képzelni, milyen a berendezése ezen „gyáraknak”. Javítanak mozdonyokat és vasuti kocnikat, hogy milyen eredménnyel, arról a napilapok „vasuti szerencsétlenségek” rovata szolgálhat bővebb felvilágosítással azoknak, akik a saját bőrükön még nem tapasztalták utazásuk közben mindazon kellemetlenségeket, amik az ilyen ugynevezett „javításokkal” kapcsolatosak. Csodálkozunk, hogy ezt nekünk kell megírunk, akiknek egészen más a rendeltetésünk, de mégis a tarthatatlan állapotok és a munkásság életerejének a kizsákmányolása beszélni kényszerít.

A kormány pedig ezeket az embernyuzdákat mindenféle előjogokkal és szubvenciókkal segíti, hogy miért, arról jobb nem beszélni az alkotmányban biztosított szabadsajtó idejében. Pedig tudhatnák a kormány illetékes közegei is, hogy a csalánt bármennyit öntözzük, mégsem lesz terebélyes tölgyfa. E gyárakból kormánytámogatás dacára sem lesznek valamire való termelőképes üzemek, mert nem modern termelésre, hanem az állam és a munkásság kizsákmányolására alakultak. A munkásság pedig az utóbbi időben egy rendelettel még a legelemibb jogától — a munkabeszüntetéstől — is el lett tiltva ezen üzemekben. Magasabb szempontból az állam érdekében lévőnek tartják ezen üzemek munkafolytonosságát, pedig sokkal inkább érdeke volna ugy az állam, valamint az államot alkotó polgárságnak ezen üzemek végleges beszüntetése, hogy ne boldogítsák az államot gyártmányaikkal.

Módot kellene adni megfelelő modern berendezésű gyárak létesítésére és akkor szükségtelen lenne rendele-
'ekkel biztosítani a munkafolytonosságot. Az éhező munkás ugyanis még rendeletekkel sem kényszeríthető többtermelésre, ennek csak egy módja van és pedig a megfelelő berendezés és a

megélhetési viszonyokhoz mért fizetés. E két alapfontosságú tény ismerete nélkül soha sem lesz több vagon ez országban, de több nyomorgó munkás fog lenni, előre megjósolhatjuk.

Garázdálkodnak a sárga haramiák

A kormánypénzzel támogatott sárgák nap-nap után mind merészebb támadásokat intéznek szervezeteink és szakértársaink ellen. A hivatalos rendbontóknak ez a söpredéke ama tehetetlen dühében, hogy a munkásságot nem tudja megnyerni céljának: a termelés rendes menetének felbomlasztására, valamint az általuk hirdett anarchiára, mindent elkövetnek, hogy a munkásságnak kellemetlenkedjenek és ebben az üzelmükben a denúciálástól sem riadnak vissza.

Igy legutóbb a Bocşa-Montana-i csoportot beárulták, hogy „titkos” gyűléseket tart. Erre az ottani csendőrpáncsnokság megjelent a csoport helyiségében és a vezetőséget felelősségre vonta, kik természetesen tiltakoztak a vád ellen és egyuttal egy 5 tagu bizottságot küldtek a főszolgabíróhoz, kit tiltakozásuk mellett arra kértek, hogy az ügy megvizsgálására hatósági közeget küldjön ki.

A főszolgabíró — igen helyesen — eleget tett a küldöttség óhajának, bizottságot küldött ki, mely megállapította, hogy az egész feljelentés nem igaz és a vádak nem felelnek meg a valóságnak, erről jegyzőkönyvet is vettek fel. A bizottság éppen távozni akart, mikor bērohantak a sárgák, haramiákhoz méltóan, botokkal felszerelve. A bizottság erre eltávozott, miáltal a sárgák nagy bátorságra kapva, vezérük, *Coran Dumitru* hadonászva közelített *Velceleau Gheorge* szaktársunkhoz és ráordított, hogy rögtön menjen ki és iratkozzon be a sárgaszindikátusba, mert különben ellátják a baját. Többen, *Cravó, Tismonariu* Alex és társai pedig rárohantak több szaktársunkra és ütlegelték őket.

Braun Ferenc csoportelnök szaktársat több ütés érte. Közben a sárga haramiák fenyegetődtek, hogyha szaktársaink abba nem hagyják a szervezetet és nem lépnek be a sárgákhoz, akkor legyenek elkészülve arra, hogy agyonütik őket.

Mi ezt az esetet figyelmebe ajánljuk az összes illetékes hatóságoknak azzal, hogy tegyék lehetetlenné a sárgáknak ezt az anarchiára vezető garázdálkodását, mert ezek az esetek csak arra alkalmasak, hogy a munkásság között nyugtalanságot keltsenek és természet-szerűleg védekezésre kényszerítsék, hasonló esetek megismétlődése esetén.

Már pedig az állam presztízse érdekében sem tartjuk kívánatosnak, hogy itt is felüsse fejét a „felelőtlen” elemek terrorista módszere, mellyel békés munkásokat megakadályoznak szabadságukban és joguk gyakorlásában.

Halálbánya Turda közelében

Turdától pár kilométerre Szind község határában van a Kőbánya R. T. kőbányája. E bányából fejtik a követ Török Ferenc volt *rőfőskereskedő* igazgatása alatt a turdai cement és gipszgyárnak feldolgozása végett. El lehet képzelni a hozzá nem értő műszaki vezetés hátrányait egy ilyen veszélyes bányában, minden mérnöki felügyelet mellőzésével.

Napirenden vannak a szerencsétlenségek e bányánál és most pár nap előtt, május 12-én délelőtt fél 11 órakor is, emberéletet követelt a tőke profitvágya, vagy az igazgatóság hozzá nem értése.

A szerencsétlenség előtti napon több munkás jelentette, hogy a robbantásokhoz való gép nem jól működik és mégis másnap ezen géppel kellett a munkásoknak robbantani, amely robbantás Zsákó János bányász halálát okozta. A megejtett vizsgálat öngyilkosságot állapított meg a szerencsétlen bányász halála okául, aki feleségén kívül egy 9 és egy 1 éves fiugyerme-két hagyta halálával minden támasz nélkül. A bányamunkások felháborodva tárgyalják az esetet és tiltakoznak, hogy *rőfőskereskedőre* bizassék az életük biztonsága, aki a singgel való méréshez érthet, de a bányászathoz csak annyit ért, mint a hajdu a harangöntéshez.

Szövetségünk dr. Román jogi képviselője utján lépéseket tett, hogy a szerencsétlenül járt munkástársunk árvái kártalanítva legyenek a milliomos részvénytársaság részéről.

A családapa azonban az emberi kapzsiság vagy tudatlanság áldozata lett, akit már semmiféle bírói ítélet vagy emberi intézkedés gyermekeinek visszaadni nem képes.

Erélyes vizsgálatot követelünk, hogy a napirenden levő szerencsétlenségekért az illetékesek méltó büntetésüket elvegyék.

Nyugtázás. A harcban álló vas- és fémmunkás társaink segélyezésére ujabban a következő összegek folytak be: Nadrági csoport 740'32 lei. Vulkáni csoport 800 lei. Zernesti csoport 1000 lei. Cluji csoport 1000 lei. Tomest 840 lei. Összesen: 4380'32 lei. Mult számu szaklapunkban nyugtázott összeg 1000 lei, összesen: 5380'32 lei.

A zernesti csoport értesített, hogy a marosvásárhelyi sztrájkolók segélyezésére közvetlen 1800 leit küldött, mely összeget a következő üzemek adták össze: Papirgyár munkásai 547 leit, Fazakas' szaktárs által a Celluloze-gyári munkások 558 leit, Velcea szaktárs ált. l Vlád J. Ghimok elvtárs gyűjtése 295 lei, Schlancsek Feri elvtárs gyűjtése 40 lei, Nikulea Moroie 60 és a csoport pénztárából 300 lei, összesen 1800 lei.

B é r m o z g a l m a i n k

Legutóbbi lapszámunkban összefoglaló jelentésben számoltunk be az ország vasmunkásságának, valamint a vegyipari munkások hatalmas küzdelmeiről, a tőke és a munka harcáról. A bérharcok azóta sem kevesbedtek, sőt még szaporodtak. Amíg egy-két helyen félig-meddig befejeződik, addig más 3—4 helyen tör ki a konfliktus. A munkaadók a leglelketlenebb állappontra helyezkednek a munkások követeléseivel szemben. Ott, ahol 50—70 százalékos hivatalosan megállapított emelkedések mutatunk ki, a munkaadók minden szegényérzet nélkül 8—10 és 15 százalékot ajánlanak fel. Akkor és 10 órai munkaidőt követelnek. Egy szóval az 50 év előtti állapotokat akarják visszaállítani. Az ez elleni elkésredés és a szervezetbe vetett bizalom kölcsönöz erőt szaktársainknak a kitartásra. Szaktársaink még egyetlen harcot sem veszítettek el, dacára a munkaadók hatóság által támogatott terrorjának. Bérmozgalmaink miként való állásáról a következőkben számolunk be:

A nándorhegyi bérmozgalom. A legújabb szokás, melyet a munkáltatók felvesznek az, hogy a munkásságot nem fizetik ki hetekig, hónapokig. Ezt a szokást ugylátszik az államtól vették át járványszerűleg, amely szintén renddel, dolgoztak, tesz-vesz, de a fizetésről megfelekedezik. Hogy azután ez a „konsolidáció“ milyen mértékben viszi előbbre gazdasági helyzetünket, ezt meghatározó módon illusztrálja az, hogy a külföldi kölesön jegyzése a legsiralmasabb stádiumban van, mert a külföld bizalmatlansága óriási nagy a liberális kormány gazdasági „tervei“ iránt. Persze ezt legelső sorban a munkásság sanyli meg, amely kénytelen hetekig várni a már megdolgozott keresetért, amikor, ha rendszeren kikapja, sem tud megélni belőle. Hasonló eset kényszerítette e hó elején a nándorhegyi szaktársainkat harcba. Mert ma már nemcsak a nagyobb fizetés eléréseért kell harcolnia, hanem azért is, hogy jogos járandóságát megkapja, amint az alábbi eset igazolja. A nándorhegyi szaktársak hasztalan sürgették, követelték 12 heti keresetük kifizetését, az mégsem történt meg. Jáltak igazgatótól főszolgabíróig, akik minden ígéretet megtek, állítólag intervenáltak is a kormánynál, de odáig ők sem jutottak, hogy fizetni lehetett volna. Ez arra kényszerítette szaktársainkat, hogy a munkát május 2-én abbahagyják, mert éhes gyomorral még aktát sem lehet aláírni, még kevésbé vasuti kocsikat javítani. Szaktársaink elhatározták, hogy a munkát mindaddig fel nem veszik, míg hátralékos bérüket, a természetbeni ellátást és ruhaátalányt ki nem fizetik. Codreanu, a gyár igaz-

gatója kijelentette erre, hogy ő a regátból fog munkásokat hozni, akik nem olyan „inyencek“ és „követelődzők“, mint a nándorhegyiek. Codreanu persze úgy gondolja, csak ő lehet „inyenc“. Volt pap létére úgy látszik beletanult ebbe az „inyenc“ mesterségbe. Nem is csodáljuk. Aki Krisztus nevében nyelte le a legfinomabb falatokat és borokat, annak a gyomra úgy kicsiszolódhatott az „inyenc“-ségre, mint a szája a legszebb hazugságokra. Csak azon csodálkozunk, hogy amit magának követel, miért tagad meg másót? Ugylátszik a csuhások jellemét elvitte magával az oltártól a műhelyi igazgatói állásba is. Érdekes lesz erre fel- említeni, ugyanakkor, mikor a munkások 12 hétig nem kaptak fizetést, ők felvettek 20.000 leies prenumerációkat és Codreanu ur az egyik művezetőnek 5000 leiket utalt ki. Mert hát Codreanu ur, mint volt szent, meg nem féledkezik arról, hogy minden szentnek maga felé hajlik a keze.

Mozgalom Sibiuban. A sibiui vasmunkások kollektivszerződése április 1-én járt le. A munkaadók különféle hitegetésekkel május 24-ig halogatták a tárgyalásokat. A 24-iki bértárgyaláson a munkások 35 százalékos béremelést kértek és pedig április 1-éig visszamenőleg. Ugyanis az előző bértárgyalásokon a munkaadók becsület-szóra fogadták, hogy csak maradjon nyugodtan a munkásság, követelésük visszamenőleg fog elszámoltni. Most azonban tudni sem akartak az előbbi kijelentéseikről és 15 százalékos fizetésjavítást ígértek olyan feltétel mellett, hogy az akkordot bevezetik. A munkások az akkord bevezetése ellen foglalva állást, 30 százalékra engedték le bérkövetelésüket, amit a munkaadók határozottan visszautasítottak. Ezek után az inspektor felvette a békéltetési tárgyalások meghiusulásáról szóló jegyzőkönyvet és egyben kijelentette, hogy a Rieger-gyárban sem sztrájk, sem kizárásnak helye nincs, mivel a gyár vagonokat javít és így a 16. § alá tartozik. Kérdjük, hogy ezelőtt pár héttel, amikor a Rieger-gyár maga zárta ki munkásait bizonyos munkaidő beosztásból származó konfliktus miatt, akkor nem tartozott a gyár a 16. § alá? Most pedig, mert a munkások jogos követeléséről van szó, a 16. § alá tartozik? — Lapunk zártakor értesülünk, hogy a sibiui vasmunkások be-szüntették a munkát, a helyi sziguranca pedig munkába fogott. Tehát foly a harc; az egyik oldalon az országban legrosszabbul fizetett nyomorgó munkások, másik oldalon a minden oldalról támogatott milliós gyárosok között.

Marosvásárhely. Amint a legutóbbi lapunkban közöltük, Marosvásárhelyen

a Sieb-cégnél, valamint a Transilvania Vasöntöde és gépgyárban a bértárgyalások megszakadtak és szaktársaink április 25-én sztrájkba léptek. Azóta már 5-ik hete a sztrájk rendületlenül tart. Habár a munkaadók a „munkaszabadságra“ való hivatkozással (profitra) minden terrorisztikus eszközök igénybe véve, melyben a hatóság is „pártatlanul“ támogatja őket, minden elkövetnek, hogy a sztrájkot leszereljék. Ügynökeikkel az ország minden városát összejáratják, hogy sztrájk-törőket toborozzanak. Hazug módon igyekeznek ígéretekkel odacsalni a hiszékeny munkásokat. „Nincs sztrájk, mondják csak kisebb jellegű mozgalmak“ — így sikerült Aradról egy pár munkás elösszeszedni. A gyárosok ügynökei a munkásoknyveket még Aradon összeszedték, aminek ellenében a vasuti költséget és étkezést fedezték. Mikor szaktársaink látták, hogy sztrájk van, a munkát nem akarták felvenni, mire Schnitzer, a Transilvania gépgyár igazgatója a rendőrséghez folyamodott. A rendőrségen végig pofozták és lezárással fenyegették szaktársainkat, ha fel nem veszik a munkát. A terror következtében egy nyilatkozatot voltak kénytelenek aláírni, hogy dolgozni fogunk, azonban még azon éjjel valamennyien elutaztak, hátrahagyva emlékül a jegyzőkönyvet. Természetesen Schnitzer igazgató bosszúja még nagyobb lett, mire a csoport vezetőségét denuncialta. A rendőrség itt is nagyon „pártatlan“ volt, amennyiben a csoport elnökét különböző fenyegetésen kívül megpofozták és lezárták. Így néz ki nálunk a munka szabadsága, veréssel, lezárással kényszerítik a munkást éhbéren dolgozni. Azonban marosvásárhely szaktársaink állják a harcot, 5 hete sztrájk alatt közülük még nem akad sztrájk-törő.

Ezúton is felhívjuk az ország vasmunkásságát, hogy úgy erkölcsileg, min anyagilag támogassák küzdő szaktársainkat, mert az ő harcuk a miénk is. T pedig, harcoló szaktársaink, tartsatok ki!

Itt jegyezzük meg, hogy a marosvásárhelyi kocsigyártó munkások fél nap sztrájk után megkötötték a kollektiv szerződésüket, mely szerint 30 százalékos béremelést értek el.

Oradea-Mare. Imbeius és Pascu féle vagonjavító műhely munkásai helyzetük javításáért mozgalmat indítottak. Május hó 5-én a munkaügyi felügyelőség közbejöttével történt tárgyalások eredménytelensége folytán, szaktársaink 9-én sztrájkbaléptek. A sztrájkolók száma 96, ebből 62 vasmunkás és 34 famunkás. Érdekes eset, amidőn a munkások a döntőbírósgot kérték, a munkáltató ezt visszautasította. Ez esetben a munkaügyi felügyelő nem figyelmeztette a munkáltatót a 16. §-ra. Ugy látszik, nem volt kedvező a gyáros részére a döntőbírósg. Így kezelik a munkások ügyét.

egyik helyen döntőbírótság és militariszálás, ha a munkaadó érdeke úgy kívánja, másik helyen az ellenkezője. Urak ez egyforma törvény alkalmazás? A tárgyalások ideje alatt 14 munkást bocsátott el a cég, az inspektor urnak ez ellen sem volt semmi kifogásolni valója? Különbben mindezen visszás állapotokra rámutatunk a munkaügyi miniszteriumhoz benyújtott headvált munkánkban. Kíváncsiak vagyunk, mivel utasítanak el, vagy legjobb esetben mit kérnek?

Bérmozgalom Zernesten. A zernesti cellulozegvár munkásainak a bérmozgalmá 25 százalékos fizetésjavítással befejeződött. Az új kollektív-szerződés érvényes 1923 április 1-től, 1923 augusztus 1-ig. Tehát 4 hónapra szól és ezen idő alatt minden munkásnak 2 napi fizetéses szabadságra van joga. Junius 1-én a bérek revízió alá lesznek véve. A szerződésből kiemeljük a következőket:

Május 1-én általános munkásünnep és a munkaadó megfizeti az ezen napra járó bért. A napi 8 órai munkaidő biztosítva. A túlórák 50 százalékos pótló díjjal számoltatnak el. Azon családos, vagy családfenntartó munkásnak, aki 6 hónapnál hosszabb ideje a gyár szolgálatában van, 7 napnál hosszabb betegsége, vagy katonai gyakorlatra történt behívása esetén a fél fizetését a gyár biztosítja.

A szakmunkások és a munkavezetők nyári hónapokban havonta 1 köbméter és a téli hónapokban havi 2 köbméter tüzi fát kapnak ingyen. Minden munkás 3 évi szolgálat után 60 napot és 5 évi szolgálat után 100 leit kap havonta tüzijára. A családos vagy családfenntartó munkások családtagonként havonta 13 kgr. lisztet kapnak 5 lei árban kgr.-ként, vagy 20 kgr. kukoricalisztet családtagonként 2.50 lei árban kgr.-ként. A női munkások 13 kgr. buzasztet vagy 20 kgr. kukoricalisztet kapnak havonta.

Ezen szerződés is mutatja, hogy a szervezetbeni összetartás meghozza a naga gyümölcsöt.

Bérmozgalom Szatmáron. A szatmári bérmozgalommal már a múlt hónapban foglalkoztunk. Megirtuk, hogy 10%-ot kapott a munkásság döntésképpen 57%-os bérvajítás helyett. A metekig folyt tárgyalásokról és azokról a munkaadói fogásokról, mivel a munkásokat el akarták ütni jogos bérköveléseiktől, köteteket lehetne írni. De ehelyett álljon itt egynéhány pillanat-elvétel, ami némileg bevilágít a szatmári dzsungelbe.

A munkások úgy voltak informálva, hogy április 16-án kezdődnek meg a tulajdonképpeni bértárgyalások, de ehelyett május 2-án is csak nagyhezen lehetett a munkaadókat az ünnepi hangulatból felrázni és tárgyalásra kényszeríteni. Mert bizony a jó urak május

1-én ünnepelni akarták és nem akarták holmi profán bértárgyalásokkal az ünnepi hangulatot zavarni. Lám, milyen jó a munkásünnep! Vajjon, ha redukcioról lett volna szó, akkor is ünnepelni akartak volna az urak? A tárgyalások megkezdése előtti napokban Szabó, az „Unió“-vagongyár igazgatója Bukarestbe utazott, hogy a bértárgyalást kérés munkásainak valami meglepetést készítsen elő. Május 2-án, a bértárgyalás kezdetén Szabó igazgató kijelentette, hogy közös kollektív-szerződést kötni nem akar. Csakis külön, az Unió-gyár részére hajlandó, mivel az Unió állami munkát végez és így kötelező döntőbírótság alá tartozik. Szövettségünk küldöttje, György szaktárs ezzel szemben a 16. § helyes értelmezését vitatta, azaz, hogy az üzemre nem vonatkozik a kötelező döntőbíráskodás. Szabó ur ekkor egy április 29-én keltezett rendeletet vett elő, melyben május 1-től az „Unió“-gyárban az összes munkálatokra az akkord-rendszer bevezetését rendelik el és azon esetben, ha a munkásság e rendszert elfogadni nem akarná, az üzemet militarizálják. Ezért kellett napokig Szabó urnak Bukarestben tartózkodni. Lám, Bukarestben azt is tuóják, hogy az akkord csak militarizált üzemben képzelhető el.

A munkaügyi inspektor megerősítette az Uniógyár képviselője kijelentéseit, hozzátéve, hogy minden üzemre, ahol állami munkát is végeznek, kötelező a döntőbírótság. Prinz gyáros ezek után szintén kijelentette, hogy az ő gyárában is mozdonyokat javítanak és ő is külön szerződést óhajt kötni. Nem érti a munkásokat, mikor 30—40-féle szükségleti cikket vettek a kollektív-szerződés mellékletekkel szerezhető árfelvételi táblázatba. Szerinte elég 3—4 fontosabb élelmicikk árának figyelemmel kísérése. — Színház, újság, fürdő minek a munkásságnak — mondotta a gyáros ur. Ő sem megy fürdőbe. Elfelejtette megjegyezni, hogy neki fürdőszobás lakása van. Ezek után a két legnagyobb gyár kikapcsolódott a közös kollektív-szerződésből.

A kisebb üzemek képviselői pedig üzemenkénti megállapodásokat szerettek volna munkásaikkal kötni. A munkásság tárgyalóbizottsága nem volt hajlandó ilyen külön megállapodásokra és így a tárgyalás eredmény nélkül végződött. Másnap az Unió tárgyalni kezdett munkásaival, ugyancsak a Prinz gyáros is. Ez utóbbi gyáros már az első 10 percben kijelentette, hogy: „akinek nem tetszik 10 százalék, az elmehet“. A gyáros eme kijelentése után a munkások beszüntették a munkát. A sziguranca — mint azt a gyárosok előre jelezték — több szaktársat azonnal letartóztatott, sőt az egyik szaktársunkat a városból is kitalította. Mert szerintük az állam biztonságára veszélyes az, ha a Prinz ur szállóprései nem

készülnek a kellő gyorsasággal és a termelésükben szünet áll be? Izgatókat keresnek ott, ahol maga a gyáros izgat minden szavával és ténykedésével, aki a kulturát csak a milliói számolásában látja, melyet munkásai nyomorán szerzett. Prinz gyáros a letartóztatások által megfélemlített munkásaival végre 10 százalékos fizetésemelésben megegyezett.

Az „Unió“ is kiegyezett szintén 10 százalékos fizetésemeléssel. A kisebb üzemek vasmunkásai pedig harcolnak egy tisztességesebb fizetésért, ami megfelelő összetartással biztosan elérhető is lesz.

A crisi (pusztakaláni) munkásság drágasági pótlékát 39 százalékkal fel emelte közös tárgyalások után az igazgatóság. A felemelt fizetések július hó 1-én újabb revízió alá lesznek véve.

K Ü L Ö N F É L E

Baleset a „Solvay-művek“ gyárában. Tordán a Solvay-műveknél alig pár hete egy felrobbant benzintartány az egyik munkást összeégette, május hó 16-án ismét egy üres rozsdás benzintartány robbant fel autogénnel való forrasztás közben és a forrasztó munkástársunknak, Jedlicske Richardnak bal kezét teljesen leszakította, a jobb kezén pedig két ujja vált teljesen nyomorékká. Jedlicske szaktárs nem akarta a rozsdás hordó forrasztását vállalni, hivatkozva arra, hogy hevítés közben a rozsdá által beszívott benzin gázzá válva fel fog robbanni, de Tamás Gyula mester ur ráparancsolt, hogy ezt a munkát „muszály“ végezni. Így történt, hogy szaktársunk nyomorékká vált és most a kórházban viaskodik az életéért. Ha nem akarja végezni a mester ur által parancsolt munkát, elbocsájtják, ha pedig végzi, ugy nyomorékká válik. Ugy tudjuk, volna egy másik megoldás is és pedig a biztonsági intézkedések pontos betartása, de ezt a megoldást a gyárosok költséges voltánál fogva nem alkalmazzák. Ugyan ki törődik nálunk a munkás életével, vagy testi épségével, ha a munkásság a tőkéseket arra rá nem kényszeríti?

Haba Sándor szaktárs, a gyergyószentmiklósi csoport volt ellenőrzőbizottsági tagja, 27 éves korában május hó 20-án tüdővészben meghalt. Sirjánál a munkástársai nevében Köllő Félix szaktárs mondott beszédet. Emlékét őrizzük meg kegyelettel!

Felszólítás! A dicsőszentmártoni csoport elnöke, Jónás szaktárs ezúton szólítja fel Ábrahám N. vasmunkást, hogy a neki kölcsönzött 100 leit küldje meg.

Felhívás! Felhívjuk mindazokat, akik Jónás Domokosról (foglalkozása kovács, legutóljára Bukarestből írt) valamit tudnak, úgy tudassák bátyját, Jónás Pétert Dicsőszentmárton, nitrogéngyár, vagy lapunk kiadóhivatalát.

S Z Ö V E T S É G I Ü G Y E K

Közügyülés Aninoasán. Jól sikerült közgyűlést tartott március hó 18-án aninoasai csoportunk. A közgyűlést Szűcs János szaktárs nyitotta meg, a szövetséget Girboveanu kerületi titkár szaktárs képviselte. Szűcs szaktárs jelenti, hogy a legutóbbi taggyűlés jegyzőkönyvét nem készítették el, mert a hatóság a gyűlést szétverte. Egyben ismerteti a csoport múlt évi működését, az eredmény ugyan nem nagy, de ez nem a vezetőségén mulott, ahhoz, hogy szép eredményekről lehessen beszámolni, szükséges a tagok összességének a támogatása. Mészáros szaktárs a pénztári jelentést terjeszti elő. A jelentéshez Szöllösi szaktárs kér szót. Hibáztatja a vezetőséget, hogy nem volt elég erélyes múlt évi működése alatt. Majd Girboveanu kerületi titkár beszél a szervezkedésről. Kéri, hogy a jövőben a tagok a vezetőséggel közösen egymást támogatva dolgozzanak, mert csak így érhető el eredmény. A vezetőség felmentése után a kandidáló bizottságba a következő szaktársak lettek beválasztva: Ladányi Bálint, Péter József, Pap Sándor, Bálint Sándor és Snyerják Simon. — Szűcs szaktárs indítványozza, hogy a közgyűlés határozzon meg egy bizonyos összeget a kiküldetésekre. Többek hozzászólása után a közgyűlés 30 leiben állapítja meg a környékbeli kiküldetési díjat és azon esetben, ha munkaidőt kénytelen veszíteni, úgy azt is, valamint az esetleges vonatdíjat is. Ezután az új vezetőséget választották meg. Elnök: Zsian Sándor, alelnök: Szűcs János, jegyző: Palkó Márton, pénztárnok: Jedinár István, könyvtárnok: Szűcs János. Ellenőrök: Antal József, Eiben János és Barabás Mihály. — Választmányi tagok: Bálint Sándor, Ladányi Zoltán, Snyerják Simon, Schmidt György és Nagy Ferenc. Girboveanu szaktárs tartalmas felszólalása után az elnök lelkes szavak kíséretében az ülést bezárta.

Taggyűlés Zernesten. A múlt hónap 8-án a zernesti vas-, fém- és vegyipari munkások taggyűlést tartottak. A szép számban megjelent tagokat Fazakas György elnök szaktárs üdvözölte. Velcea Dumitru alelnök szaktárs román nyelven az új kollektív szerződést ismertette kimerítő tárgyalatossággal. Azután Fazakas szaktárs szintén a kollektív szerződéssel foglalkozott, magyar nyelven ismertette annak egyes pontjait és rámutatva a szervezettség előnyeire. Majd szervezkedésre buzdító szavakkal a gyűlést bezárta.

Uj csoportalakulások. Május 15. és 17-én alakultak meg a marosvölgyi faipari telepek vasmunkásainak csoportjai Szalárdon és Galocáson. Szövetségünket mindkét alakuló gyűlésen Muntean szaktárs képviselte és mondott lelkesítő beszédek, ismertette a munkásság gazdasági helyzetét, a szervezkedés szükségességét. A szalárdi csoport vezetőségébe a következő szaktársak lettek beválasztva: Elnök Sütő András, alelnök Péter Ferenc, jegyző Lakatos Gyárfás, pénztáros Ohanovics János, II. pénztáros Salati Samu, ellenőrök Javorszki Pál, Lónai Árpád és Pozsonyi Ferenc. Galocási csoport vezetőségi tagjai: Elnök Bot Pál, alelnök Berger Samu, jegyző Balogh Imre, pénztáros Benedek János, ellenőrök Urali Ede és Pop Joan. Itt kívánjuk megjegyezni, hogy ugyanezen időben a már egyszer megalakult és bejelentett gergyószentmiklósi csoportot is újra kellett alakítani és bejelenteni, mert az első bejelentést a járásbíró egy 1910. évi törvényre hivatkozva, visszautasította. (Kíváncsiak vagyunk, hogy most egy még régebbi törvényre, esetleg Krisztus születése előttire hivatkozva, nem utasítja-e vissza?) Üdvözöljük új csoportjainkat azon reményben, hogy hű támaszai lesznek szövetségünknek.

Nagyvárad helyicsoport 1923. április hó 27-én tartott taggyűlésének jegyzőkönyvi kivonata. Szűcs szaktárs megnyitja a gyűlést.

A jegyzőkönyv felolvasása és a pénztári jelentés után Szűcs szaktárs a titkári jelentést terjeszti elő. Jelenti, hogy a munkanélküliek száma az utóbbi időben 20-ról 165-re emelkedett. Ismerteti a Kraus és Moskovitz üzemmel kötött kollektív szerződést, mely szerint 15 százalékos béremelést értek el. A városi villamos művek szerződése most van tárgyalás alatt. Schwarzberger szaktárs indítványozza, hogy a munkanélküliek támogatására minden tag egy órai keresetét adja le. Elfogadva. Nagy szaktárs indítványozza, hogy a szaklap ne politizáljon. Elfogadva. (Ez úgy látszik liberális párti, vagy a Trancu-lasi embere. Szerk.) Vasner szaktárs indítványozza, hogy a május 23-án tartandó vasas sportnap tisztajövedelmének 50 százaléka az otthon javára és 50 százaléka a könyvtár javára fordíttassék. Elfogadva. Több tárgy nem lévén, elnök a gyűlést bezárja.

Figyelmeztetés. A kolozsvári helyicsoport vezetősége ezuton figyelmezteti mindazon szaktársakat, akik tagjárulékaikkal hátrálékban vannak, 14 napon belül rendezni kötelesek, ellenkező esetben a tagok sorából törölve lesznek.

Kizárási határozat. Az aradi helyicsoport vezetősége április hó 30-án tartott vezetőségi ülésén Dragomian Sándort brutális magaviseletéért 4 évre a tagok sorából kizárta.

Kolozsvár nagymérvű munkanélküliség miatt szigoruan kerülendő; ezen helyen semmiféle segély nem lesz kifizetve.

Köszönetnyilvánítás. A nagyszebeni katonai fegyház kapuját elhagyva, ahol 1922. november hótól 1923. május 18-ig az aradi Astra vaggongyár mozgalomból kifolyólag bezárva voltam, alulírott ez uton mondok köszönetet az ország mindazon szervezett munkásságának, akik támogatást nyújtottak, úgy a vas- és fémmunkások központi szövetségének, aki ügyeinket szemelőtt tartotta, továbbá dr. Román Valér elvtárs, a szövetség jogvédőjének és dr. Stoicita szebeni ügyvéd urnak, akik ügyeinket, sérelmeinket kellő helyen lelkiismeretesen képviselték. Köszönetet mondok Róth Margit és Goldstein Izidor elvtársaknak, akik Nagyszeben szervezett munkásságával egyetemben letartóztatásunk ideje alatt állandó jóindulatu támogatást fejtettek ki. — Nagyszeben, 1923. május 18. Molnár Ferenc, aradi Astra-gyári vasmunkás.

Köszönetnyilvánítások. Blánár Sándorné ez uton mond köszönetet a kolozsvári vasöntőde és gépgyár munkásainak és tisztviselőinek, akik Mihály fiuk elhunytá alkalmából részére 498 leit gyűjtöttek.

Mihály Ferencné köszönetet mond a petroseni nyugati gépüzem villamos és Dirza-műhely munkásainak, férje elhalálása alkalmával tanusított részvételükért, valamint 1325 lei anyagi támogatásért.

Hütter János szaktárs ez uton mond köszönetet a petroseni központi műhely munkásainak a 610 lei anyagi támogatásukért.

Európa gazdasági helyzete számokban

A világháborút befejező, ugynevezett békeszerződések Európa gazdasági helyzetét mélyen aláásták. A világháború egymagában is reitendő pusztítást végzett egész Európa termelésében, de a gazdasági káoszt teljesen csak a külföldi békék tetőzték be. Európa nyersanyag termelése jóval alatta áll a békeévek termelésének, a kész cikkek előállítás pedig ennek megfelelően a háború előtti esztendő termelésének alig néhány százalékát teszik ki.

Keynes, az ismert angol publicista kinek a békeszerződésekéről szóló munkája világszerte óriási feltűnést keltett, a „Manchester Guardian” című angol folyóirat ujjáépítési számaiban néhány nagyon érdekes adatszifika adatot közöl Európai mai termeléséről. Az adatok, melyeket Keynes szemléltetően csoportosít: 1913-ból és 1920-ból valók és azokat a iparágakat ölelik fel, melyek úgy nemzeti, mint a világtermelés szempontjából döntő fontosságúak. — A 1920-as év termelési és kereskedelmi szempontból az összes háború után esztendő legkedvezőbb esztendője volt. Ez év termelési számainak összehasonlítása a legutolsó békeév adataival bizonyos következtetések levonására legalkalmasabbnak mutatkozik.

Európa 11 vas- és érctermelő államának termelése 1920-ban 46 millió tonna volt, az 1913-ban termelt 90 millió tonnával szemben. A csökkenés tehát kerekben 50 százalék, amely nagyrésben Elzásznak Németországtól való elszakítása által állott elő. Megállapítható azonban, hogy a termelés vastartalmi cikkben egyre nő.

Aggasztóbb a helyzet az egyéb, ne vasat tartalmazó fémek termelésében, amely Európában a háború óta állandóan csökken. Európának a világtermelésben való részesedését a következő számok mutatják:

	1912—14	1919—21
Réz	11.40%	6.50%
Ólom	46%	30%
Érn	65%	35.50%

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

M. J. Bucuresti. A nagyvárad szaktanál vakantása hozánk is elhallatszott. Március 1. számunkban történt jellemzések ugylátszatálnak reájuk is. „Kapitalisták tudatos öntudatlan bérenceinek” nevezük a szervezetek elgáncsolóit. A fent nevezett szaktanál egyes tagjai ebben ráismertek saját fémepeikre. A levél aláíróit mi is ismerjük igazan van Önnek, hogy „megbizhatatlanok sőt ennél is több... nem érdemes velünk lapunkban foglalkozni.

Felelős szerkesztő: Bartalis Sándor.
Kiadó: A Romániai Vas-, Fém- és Vegyipari Munkások Szövetsége.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Cluj-Kolozsvár, Strada Memorandului 21
Gutenberg-könyvnyomda Cluj